

Hassas Konular

Yanukoviç'in Yol Haritası

Ünsal Aktaş

27 Mart 2010

Ukrayna Devlet Başkanlığı'na Viktor Yuşçenko'nun yerine seçilen Viktor Yanukoviç'in bir kısım icraatları ilginç ve düşündürücü. Kırım eksenli coğrafyayı doğrudan ilgilendiren bazı somut gelişmeleri dikkatle takip ve doğru değerlendirmek önem kazanıyor. Notlarımız aslında halef ve selef Viktor'lar arasındaki birbirinden çok uzak ve farklı politikaların da özlu bir dökümünü teşkil etmektedir.

Ukrayna siyasi gelişmelerini yakinen takip edenlerin derhal hatırlayacağı üzere Turuncu Devrim sonrasında batı yanlısı tutum ve tercihleriyle bilinen Viktor Yuşçenko Ukrayna'nın bağımsızlığının 17. yıldönümü vesilesiyle yaptığı konuşmada ülkesinin NATO'ya üyeliğinin hızlandırılması çağrısında bulunmuştu. "Yaşamı ve ailelerimiz, çocuklarımız ve torunlarımızı korumanın tek yolu Avrupa- Atlantik güvenlik sistemine giriştir " şeklindeki tespitinden ise hiçbir zaman vazgeçmedi. Bu dönemin fikri takibini yapanların hatırlayacağı üzere Ukrayna Kilisesinin bağımsızlığını savunan "Milliyetçi Ukrayna Halk Savunma Teşkilatı'nın (UNSO) üyeleri, Rus Ortodoks Kilisesi Patriği Kiril'in ilk resmi Ukrayna ziyaretinde olaylar çıkarmıştı. Rus yanlısı Kazaklar ile bu grubun karıştığı kavga basını da bir hayli meşgul etmişti. Konunun özünde ise Yuşçenko'nun Kiev Ortodoks Patrikhanesinin tıpkı S.S.C.B döneminde olduğu gibi Moskova'ya değil, Fener Rum Patrikhanesi'ne bağlanmasını desteklemesi yatmaktadır. Zaten Kiril'in, A.B.D Başkan yardımcısı Joe Biden'in ardından Kiev'i ziyaret etmesi de manidardır.

Yuşçenko döneminde Rusya Federasyonu (R.F) ile gündem teşkil eden bir başka pürüz de tarihi olaylar olmuştur. Rusların **Büyük Petro** diye övündüğü Çar Petro imparatorluğun yükselişinin simgesi olduğu kadar, Ukrayna'nın bağımsızlığının da 300 yıl ertelenmesinin sembolü kabul edilir. Dolayısıyla Poltava savaşının yıldönümünde ciddi gerginlikler yaşanmıştı. Ukraynalılar **1709'da ki Poltava savaşında** İsveç'lerle ittifak yapan **İvan Mazepa'yı** ulusal kahraman kabul edince Rusya'dan kuvvetli itirazlar yükselmişti.

Yine bu dönemde R.F. Duma Milletvekili **Sergey Markov** "Avrupa Birliği kapılarını Rus, Türk ve Ukraynalılara açmak istemiyor. Bu kapılar bizim için kapalıdır. **A.B ile üyelik görüşmeleri yapmak gerçekçi değil romantik bir stratejidir**" değerlendirmesinde bulunuyordu.

Son iki büyük seçim göstermiştir ki Ukrayna aslında sessiz ve derinden ilerleyen bir hat boyunca giderek ikiye ayrılmaktadır. Doğu batı ekseninde birden çok sebeple tercihler keskinleşmektedir. Ülkenin batı coğrafyasında dil konusunda hassas, A.B. ve NATO talepli Katolik inançlı kitleler yoğunlaşmıştır. Buna mukabil Ukrayna'nın doğusunda Rusça konuşmayı tercih eden, S.S.C.B dönemini sempatiyle hatırlayan, A.B. ve NATO'ya soğuk bakan R.F. ile her türlü entegrasyonu tercih eden Ortodoks inançlı bir doku mevcuttur.

* * *

Son seçimde Ukrayna Devlet Başkanı seçilen Viktor Yanukoviç'in Rusya yanlısı tutum tavır ve tercihlerde bulunacağı bir sır değildi. Ancak bu adımların hangi evrede ve ne yoğunlukta olacağı hususunda net bir kanaat oluşmamıştı. Ne var ki Yanukoviç'in sessiz ve seri uygulamalarla belli bir yol haritasını takip edeceği endişesini taşımaktayız. Bizi bu değerlendirmeye sevk eden kısa vadede ki gelişmeleri hatırlatmak isteriz.

V. Yanukoviç 2010 şubat ayında verdiği bir demeçte 2017'den sonra da Sivastopol Deniz üssünü Ruslara kiralayabileceklerini, boru hatlarını yönetmek içinde Moskova ile Gaz Konsorsiyumu yapabileceklerini ifade etmiştir. Hâlbuki Yuşcenko döneminde Ukrayna Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan resmi bir açıklamada üssün kira süresinin uzatılma önerisinin reddedildiği ve tartışma konusu yapılamayacağı belirtilmişti.

Rusya Başbakanı Vladimir Putin 7 şubatta Ukrayna'da yapılan Devlet Başkanlığı seçimini kazanan Yanukoviç'i kutlarken "Yuşcenko siyasi destekçilerinin yüzüne tükürdü, Nazi Almanyası ile işbirliği yapan Polonya'lı ve Yahudileri katleden **Stepan Bandera'yı** ulusal kahraman ilan etti" diyerek tarihi tartışmaları tekrar alevlendirmiştir.

Ukrayna'nın yeni lideri Yanukoviç Mart 2010 ayında verdiği bir başka demecinde ise Kırım ile Taman yarımadaları arasındaki Kerç Boğazında Ukrayna ile Rusya'yı birbirine bağlayacak bir köprünün kurulacağını açıklamıştır. Kırım Özerk Cumhuriyetinin başkenti Akmescit'i ziyareti sırasında konuya açıklık getiren Yanukoviç Projenin R.F. devlet başkanı **Dimitriy Medvedev'in** 18 Mayıs da Ukrayna'ya yapacağı ziyaret esnasında imza altına alınacağını belirtmiştir. Bu projenin 2014 kış olimpiyat oyunlarının **Soçi'de** yapılacak olmasından ötürü de inşaatın biran önce tamamlanması gerektiğini vurgulamıştır.

Öte yandan Rus Milletvekili **Yevgeni Fedorov** Rusya, Ukrayna ve Belarus'un tek bir devlet haline getirilmesi için bir öneride bulundu. İktidardaki birleşik Rusya partisi mensubu olan Fedorov bu birleşik devlet projesinin hayata taşımak için ilgili ülkelerde ki siyasi güçlerle istişareler yürüttüklerini belirterek 2020'ye kadar şekillenmesi halinde bu ülke vatandaşlarının önemli ölçüde zenginleşeceklerini de ifade etmiştir.

Bu arada Ukrayna'da kurulan yeni hükümet NATO'ya katılmayacaklarına ilişkin bir yasa tasarısının hazırlandığını duyurmuş ve meclisin resmi gazetesinde yayınlanan niyet beyanında da ülkenin "bağlantısız" statüsünün yasayla şekilleneceği bildirilmiştir. Bahar aylarının ise Ukrayna ve R.F arasındaki diplomatik trafiği daha da hızlandıracağı aşikârdır. Nitekim Rus **Ria Novosti ajansına** göre devlet başkanı Medvedev'in Mayıs ayında Ukrayna'ya gideceği ve iki ülke ilişkilerinin her seviyede geliştirileceği aktarılmıştır. Keza Rus ve Ukraynalı yetkililer 14 Mart 2010 tarihinde Sivastopol'da bir araya gelerek bu yılın Haziran ayında Karadeniz'de yapılması planlanan ortak tatbikatın hazırlıklarını gözden geçirmişlerdir. Konuyu duyuran **Ukrayna Savunma Bakanlığı ilişkilerin stratejik boyutuna dikkat çekmiştir.**

Karadeniz'e kıyısı olan veya mücavir alandaki bir kısım ülkelerdeki renkli devrimler furiasının hız kestiği ve Soros destekli sürecin bittiğine ilişkin yorumları duyuyor ve okuyoruz. Yukarıda detaylı ve sistematik olarak işaret ve izah ettiğimiz gelişmeleri de ilginç bulduğumuzu ifade etmiştik. Acaba Yanukoviç'in bu adımları seçim bildirgesiyle uyumlu masum, iyi niyetli bir gündemin rutin adımları mıdır? Yoksa kayıpları(!) telafi amaçlı, iradi, kalıcı bir entegrasyonu gözetken sistematik programların parçası mıdır? Kısa ve orta vadede bu değerlendirmeleri hep birlikte yapacağız.

İkinci ihtimalin olmayacağını umut ediyoruz. "Yağmurdan kaçarken doluya tutulmak" misali bölgede "**tahakküm'e dayalı bir istikrarsızlık** Kırım Tatarları dâhil olmak üzere şüphesiz ki herkesin aleyhine olacaktır.

Üstelik **Kırım'ın tarihi ve yerli halkına sorulmadan ve onlara rağmen üretilecek topyekûn emrivakilerin uluslar arası meşruiyeti ise daima tartışma konusu yapılacaktır.**

Ünsal Aktaş, Av., KÖKSAV YK ve KÖKSAV Kırım-Kafkasya Araştırmaları Enstitüsü YK Üyesi.

KÖKSAV E-Bülteni, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı (KÖKSAV) tarafından çıkarılmaktadır. KÖKSAV bağımsız ve bağlantısız, günlük siyasî konumu olmayan bir kurumdur; merkezine Türkiye ve Türk dünyasını alarak araştırmalarını ulusal ve uluslar arası sosyal, siyasî ve stratejik konulara yoğunlaştırır, araştırma ve incelemeler yapar. Dolayısıyla, bu yayında ifade edilen bütün görüşler, değerlendirmeler ve varılan sonuçlar yalnızca yazarlarına aittir.

© 2010, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı. Bütün hakları saklıdır.